

Vattenfall AB

Staff Function Communications
Public & Regulatory Affairs Sweden
169 92 Stockholm

Miljödepartementet

m.remissvar@regeringskansliet.se

Datum:
2022-12-08

Kontakt: Anna Kindberg
E-mail: anna.kindberg@vattenfall.com

Telefon: 0722183419

Diarienummer: M2022/01829

Remissvar avseende PM 2022:10 Näringslivets klimatomställning

Vattenfall är ett ledande europeiskt energiföretag som i mer än 100 år elektrifierat industrier, levererat energi till människors hem och moderniserat vårt sätt att leva genom innovation och samarbete. Vi vill nu göra det möjligt att leva fossilfritt inom en generation. Därför driver vi omställningen till ett hållbart energisystem genom satsningar på fossilfri produktion och klimatsmarta energilösningar för våra kunder. Vattenfall ägs av svenska staten.

Vattenfall tackar för möjligheten att få lämna synpunkter. Vi har valt att kommentera de förslag som mest relaterar till vår verksamhet och som vi finner viktigast att kommentera inom ramen för denna remiss. Svaren kommer i kronologisk ordning. Vattenfall vill dock understryka vikten av elektrifiering, vilken är nödvändig för att minska beroendet av fossil energi och samtidigt stärka Sveriges konkurrenskraft. Inhemska fossilfria värdekedjor skapar arbetstillfällen, förädlingsvärde, större oberoende och minskar utsläppen. Elektrifieringen förutsätter att människor ser behovet av el-infrastruktur – även i deras närhet.

Sammanfattning

Vattenfall anser att det svenska klimatmålet ska vara ambitiöst, stabilt och långsiktigt för att tydligt leda omställningen i linje med Parisavtalets 1.5 °C-mål. Väl förankrade klimatmål driver innovation och utveckling och underlättar för svenska företag att ligga i framkant när det gäller att bli fossilfria. Det gynnar affärsidéer och teknik som Sverige kan exportera till andra länder, det skapar nya tillväxtregioner och arbetstillfällen. Att minska beroendet av fossila bränslen är även viktigt ur en geopolitisk synvinkel. Vattenfall instämmer med Energimyndighetens yttrande i bilaga 6 att förslag 31, att se över och justera de svenska klimatmålet, skulle skapa osäkerhet kring den övergripande inriktningen och ambitionen i svensk klimatpolitik. Det kan i sin tur riskera att inverka negativt på både företags vilja att investera i omställningen samt riskera att reducera lönsamheten i gjorda investeringar. Vattenfall avstyrker därför förslag 3.

I rapporten föreslås att EU inrättar ett klimatmål för 2040, vilket är något som Vattenfall också har påtalat vikten av vid ett flertal tillfällen. Tydliga klimatpolitikiska målsättningar på vägen till en klimatneutral ekonomi skapar bättre förutsägbarhet och gör det lättare för näringslivet att planera klimatinvesteringar.

Vattenfall bedömer att det behövs incitament för att öka den lokala acceptansen av utbyggd elproduktion, då sambandet mellan investeringar och kraftetablering inte alltid är tydlig lokalt. Under förslag 1 ger vi vår syn på hur incitament för etablering av ny vindkraft skulle kunna se ut.

Ökad elektrifiering förutsätter att kompetens finns inom alla områden. Idag råder kompetensbrist, vilket kräver insatser på alla nivåer.

Under avsnitt 4.6 Tillståndsprocessers roll för klimatomställningen framhåller Vattenfall att både Klimatråtsutredningens och Miljöprövningsutredningens betänkande innehåller flera bra och enkelt genomförbara förslag som bör tas vidare snarast. Detta behövs för att ställa om samhället för en fossilfri framtid.

En del i klimatomställningen är att ställa om till ett mer resurseffektivt samhälle – ett cirkulärt samhälle som minskar användandet av material och resurser och återanvänder och återvinner i högre grad än i dag. För detta behövs en ökad styrning.

Elektrifiering

Förslag 1. Utred ett tvådelat ersättningssystem vid etablering av ny kraft.

Fortsatt elektrifiering är en nyckel för att samhället ska kunna ställa om, utveckla industrins konkurrenskraft och nå klimatmålet. En fortsatt utbyggnad av vindkraften behövs för att elproduktionen ska kunna expandera i den takt som krävs samtidigt som konkurrenskraftiga priser för industrin upprätthålls. Vindkraftsetableringar möter dock allt oftare intressekonflikter och får allt svårare att få tillstånd. Kommunpolitiker påverkas av det ökande motståndet och la sitt veto mot ca 80% av vindkraftsansökningar under 2021.

Det pågår en utredning av lokala incitament för öka kommuners vilja att tillstyrka vindkraft och kompensation till bygden/närboende för att öka acceptansen för vindkraftsutbyggnad. Vattenfall bedömer att det behövs incitament för att öka den lokala acceptansen av utbyggd elproduktion, då sambandet mellan investeringar och kraftetablering inte alltid är tydlig lokalt. Vattenfall anser att lokala incitament bör utformas så att de är:

- Förutsebara, dvs enkla att förstå och tillämpa. Deras ekonomiska konsekvenser ska med lätthet gå att prognostisera inför respektive beskattningsår. Det är också viktigt att de är enkla att kommunicera för kommuner så att de får avsedd verkan på opinionen.
- Teknikneutral lösning
- Återförd fastighetsskatt: Vattenfall ställer sig positiv till att utreda att återföra fastighetsskatten (eller nivån på den) till kommunen/berört område. I våra grannländer går hela eller delar av fastighetsskatten tillbaka till kommunen/närområdet, det är därför lämpligt att utreda ett sådant förslag. I sammanhanget vill vi påpeka att ökade fastighetsskatter riskerar att hämma fortsatt utbyggnad av elproduktionen då detta måste tas in i affärskalkylen. En reglerad bygdepeng, som skulle motsvara ersättningsnivåerna i våra grannländer, riskerar att bromsa fortsatt utbyggnad eftersom bygdemedel är en tillkommande kostnad för elproducenten som måste tas in i affärskalkylen. Klimatomställningen drivs av el med låg produktionskostnad – därför bör alla fördyrande åtgärder undvikas.
- Det finns behov av att även direkt adressera vissa lokala utmaningar. Därför anser Vattenfall att oavsett annan finansiell lösning bör det fortsatt finnas möjlighet till frivilliga lokala stödformer /bygdemedel för att hantera att förhållanden skiljer sig åt över landet. Idag arbetar Vattenfall både med att minska den lokala påverkan från

vindkraftparken, samt genom att betala ett frivilligt "lokalt stöd", för att parken på så sätt ska ge en direkt lokal nytta.

Förslag 2. Utred styrmedel som underlättar användning av spillvärme

Uppvärmningsbranschen har tagit fram en [färdplan](#) för att visa hur branschen kan stärka konkurrenskraften genom att bli mer fossilfria och klimatneutrala, inom ramen för Fossilfritt Sverige. I färdplanen förbinder sig branschen till att underlätta att ta till vara på överskottsvärme (spillvärme) i fjärrvärmenäten. Tillvaratagande av överskottsvärme är både resurseffektivt och klimatsmart. Vattenfall har sedan några år tillbaka en standardiserad produkt för detta, SamEnergi, som på ett enhetligt och transparent sätt tydliggör villkor och ersättning för att leverera överskottsvärme till Vattenfalls fjärrvärmenät.

En utmaning med att ta till vara på överskottsvärme är att verksamheten/industrin som har tillgänglig överskottsvärme inte är placerad i närheten av ett fjärrvärmenät. Ytterligare en utmaning kan vara att de tekniska förutsättningarna (temperatur, påverkan på flödet i nätet, antal leveranstimmar etc.) inte möjliggör ett lönsamt tillvaratagande av överskottsvärmen.

I rapporten nämns att tillvaratagande av spillvärme möjligtvis helt skulle kunna ersätta avfallsförbränningen i framtiden, vilket Vattenfall anser inte är ett realistiskt eller relevant påstående. Avfallsförbränning är den mest lämpliga behandlingsmetoden ur ett resurs- och miljöperspektiv för avfall som inte ska eller längre kan återcirkulera till samhället. Om spillvärme eller andra bränslen skulle ersätta avfallsförbränning skulle det kräva en övergång till ett samhälle utan avfall, vilket tyvärr inte är realistiskt på kort eller medellång sikt.

Vattenfall tillstyrker förslaget om att utreda hur hinder för tillvaratagande av spillvärme kan undanröjas. Tredjepartstillträde (reglerat tillträde) till fjärrvärmenäten bör exkluderas från en sådan utredning, då detta redan har utretts två gånger (2005 och 2011). Fjärrvärmebranschen har redan öppnat upp näten för aktörer som har tillgänglig spillvärme, vilket sker det är lönsamt för båda parter. Vattenfall har tagit fram en standardiserad produkt för detta, SamEnergi, som på ett transparent sätt visar på villkor och ersättning för aktörer som är intresserade av att leverera spillvärme till Vattenfall. Reglerat tillträde till fjärrvärmenäten är därmed inte nödvändig för att uppnå ett samhällseffektivt tillvaratagande av spillvärme.

Förslag 4. Utred villkoren och möjligheterna för kraftvärmeanläggningar att utnyttja full kapacitet året om

Vattenfall tillstyrker förslaget och finner det lämpligt att Energimyndighetens pågående arbete med att ta fram en fjärr- och kraftvärme-strategi inkluderar en analys av villkoren och möjligheterna för kraftvärmeanläggningar att utnyttja full kapacitet året om.

Markanvändning

Förslag 5. Utred omvända auktioner för ökad kolsänka

För att vi ska kunna nå de nationella klimatmålen krävs kolsänkor. Det finns både naturliga kolsänkor och industriella kolsänkor (som exempelvis bio-CCS). Vattenfall anser att båda sorters kolsänkor behövs och vi tillstyrker förslaget om att utreda om omvända auktioner kan användas som styrmedel för ökade kolsänkor. I dagsläget förbereder Energimyndigheten redan för att införa en omvänd auktion för bio-CCS under 2023, men det är möjligt att även andra typer av kolsänkor skulle kunna omfattas av liknande styrmedel. I slutet av 2022 presenterade EU-kommissionen sitt förslag till ramverk för certifiering av kolsänkor, vilket bör tas hänsyn till i analysen.

Förslag 12. Utred målsättningarna om cirkulär ekonomi

Vattenfall anser att fokus behöver öka på åtgärder som främjar en cirkulär ekonomi. Vattenfall tillstyrker därför att föreslagna utredningar tillsätts för främja detta.

Konstruktioner och bostäder

Förslag 13. Utred investeringsstöd för energieffektivisering i befintliga byggnader

Energirenoveringar i befintliga byggnader har, bl.a. av EU-kommissionen, identifierats ha en stor potential energieffektivisering inom EU. Åtgärder, som exempelvis finansiella stöd för energieffektivisering i befintliga byggnader kan bli nödvändiga för att nå målen inom Energieffektiviseringsdirektivet och Direktivet för byggnaders energiprestanda.

Om ett investeringsstöd för energieffektivisering i befintliga byggnader skulle införas är det viktigt att ta hänsyn till att de svenska byggreglerna utgår från köpt energi, med viktningsfaktorer som syftar till att göra byggreglerna teknikneutrala. Vid utformningen av ett stöd som är kopplat till en byggnads energiprestanda är det viktigt att behålla byggreglernas teknikneutralitet, så att stödet inte blir ett konverteringsstöd mellan olika tekniker (t.ex. från fjärrvärme till värmepump) eftersom detta inte är någon energieffektiviseringsåtgärd (så länge inte konverteringen är från direktverkande el). Det finns en risk att så blir fallet pga byggreglernas utformning, så länge byggreglerna inte baseras på byggnadens använda energi. Stödet bör i stället utformas för att främja åtgärder som leder till ett mer effektivt klimatskal.

Industri

Förslag 16. Utred CCU-teknikens roll i energisystemets omställning med avseende på klimatnytta, försörjningstrygghet och konkurrenskraft.

Vattenfall tillstyrker förslaget om att tillsätta en utredning för CCU, som bl.a. analyserar hur CCU kan bidra till omställningen av energisystemet. En aspekt som en sådan utredning bör ta i beaktande är att CCU inte ska bidra till att förlänga industrins fossilberoende.

Förslag 17. Utred hur pågående ambitionshöjning i EU på området cirkulär ekonomi kan bidra till näringslivets omställning

Vattenfall tillstyrker förslaget om att tillsätta en utredning för hur pågående utveckling av EU:s regelverk under strategin för cirkulär ekonomi på bästa sätt kan utformas och tillämpas för att tjäna näringslivets klimatomställning.

Förbränning av plast

Förslag 18. Utred nationell kvotplikt

Vattenfall tillstyrker förslaget om att utreda en nationell kvotplikt för andel återvunnen och eller biobaserad plast i produkter. Efterfrågan på återvunnen plast behöver öka för att skapa lönsamhet i materialåtervinning och leda till ett mer cirkulärt samhälle.

Förslag 19. Utred miljö- och klimatnyttan av en nationell infrastruktur för materialåtervinning

Vattenfall tillstyrker förslaget. Positivt att utreda miljö- och klimatnyttan av en nationell infrastruktur för materialåtervinning för fler plastsorter/produkter än vad som finns idag. Detta kan vara ett hinder för att öka återvinningen av plast.

Arbetsmaskiner

Förslag 20, 21, 22, 23, 25 och 42 Arbetsmaskiner

Arbetsmaskiner stod för hela 40 procent av de totala utsläppen inom exempelvis industri- och byggsektorn år 2020. Det är därför hög tid för politiken att initiera åtgärder för att minska utsläppen från arbetsmaskiner. Det är bra att regeringen aviserat att ett register ska tas fram så att man kan mäta och följa upp utsläppen.

Vattenfall välkomnar styrmedel för elektrifiering, biodrivmedel och elektrobränslen fram till 2030 och därefter kan även vätgas komma att bli aktuellt för tyngre arbetsmaskiner.

Vi stödjer därmed att definiera begreppen nollutsläpp och lågutsläpp i enlighet med EU-processen, liksom att se över klimatpremien, miljözoner, upphandling och stödåtgärder till laddinfrastruktur (inom ramen för Klimatklivet) för arbetsmaskiner. Däremot saknar vi förslag på styrmedel för lokala batterilager för eldrivna arbetsmaskiner vid byggarbetsplatser som kan ersätta dieseldrivna tillfälliga lösningar.

Det saknas också ett resonemang om tidig dialog med respektive elnätsbolag för att säkerställa elnätskapacitet till arbetsmaskiner vid byggarbetsplatser eller industriproduktion. Återigen blir en modernisering av befintlig lagstiftning som möjliggör kortare ledtider för anslutning och högre flexibilitet vid val av lösning viktigt för att möjliggöra en elektrifiering av ytterligare en stor sektor - och att nå Sveriges klimatmål.

Vidare bör fortsatt stöd ges till Fordonsstrategisk Forskning och Innovation (FFI) för utveckling av eldrivna arbetsmaskiner. Givet att 70% målet för vägtransporter kvarstår och att ovan incitament utvecklas och genomförs kan svensk industri och fordonstillverkare bli världsledande i elektrifieringen av arbetsmaskiner.

EU-politiken som grundförutsättning

Förslag 26. Säkerställ långsiktiga mål för EU ETS efter 2030

Vattenfall delar till fullo synen på koldioxidprissättning som motorn i klimatpolitiken och vikten av att EU:s utsläppshandelssystem (EU ETS) får spela en central roll i omställningen. I rapporten föreslås att EU även inrättar ett klimatmål för 2040, vilket är något som Vattenfall också har påtalat vikten av vid ett flertal tillfällen. Tydliga klimatpolitikiska målsättningar på vägen till en klimatneutral ekonomi skapar bättre förutsägbarhet och gör det lättare för näringslivet att planera klimatinvesteringar. Det handlar dock inte bara om EU ETS, som omfattar knappt hälften av EU:s utsläpp, utan om EU:s klimatramverk överlag. Ett nytt mellanliggande EU-klimatmål för 2040 måste självklart överensstämma med de långsiktiga målen (EU 2050; Sverige 2045) om klimatneutralitet.

Sedan den senaste revideringen av EU ETS-direktivet (2018) har detta styrmedel utvecklats på ett positivt sätt. Åtgärder har satts in för att komma till rätta med överskottet på utsläppsrätter i marknaden och det ökade utsläppsrättspriset har också haft en direkt inverkan på utsläppen, bland annat genom att det gjort kolkraften inom EU mindre lönsam jämfört med

alternativen. Den ytterligare revidering av EU ETS-direktivet som görs inom ramen för "Fit-For-55" initiativet kommer också att påtagligt skärpa det totala utsläppstaket inom EU ETS med sikte på EU:s -55 % klimatmål för 2030, samtidigt som utsläppshandel även införs för fler sektorer med mycket stora koldioxidutsläpp inom EU, framförallt bostadssektorn och vägtransporter.

I rapporten föreslås också att Sverige ska verka för att EU-kommissionen ska föreslå mål för EU ETS som sträcker sig hela perioden fram till 2050. Vattenfall noterar i sammanhanget att EU ETS redan föreskriver en väldefinierad utsläppsbana (tak för det totala antalet utsläppsrätter) via den s.k. Linjära Reduktionsfaktorn (LRF). Denna kommer dessutom att justeras nedåt med anledning av den nu pågående revideringen av EU ETS direktivet, från dagens -2.2 % till minst -4.2 % per år.

Förslag 27. Inrätta ett europeiskt samarbete om Carbon Contracts for Difference (CCfD)

CCfD är ett styrmedel som lyfts fram av bl.a. EU-kommissionen som lämpligt vid statlig subvention och underlättar för att undantas av statsstödsreglerna. Vattenfall anser att CCfD kan vara ett lämpligt styrmedel, men att dess lämplighet behöver utvärderas från fall till fall. Områden där Vattenfall anser att det kan vara lämpligt att utvärdera om CCfD är lämpligt är t.ex. CCS för avfallsförbränning och fossilfri vätgas.

EU ETS bör vara det huvudsakliga styrmedlet för att reducera utsläppen av växthusgaser från de sektorer som direktivet omfattar. Men ibland finns det ett behov av ett kompletterande stöd, t.ex. i utvecklingen av ny banbrytande teknik och för att ställa om vissa processer där prissignalen i EU ETS inte är tillräcklig trots den senaste tidens reformer. En fördel med CCfD är att det kan minska den finansiella risk som många projektutvecklare möter. Det har också potential att vara kostnadseffektivt (pga. konkurrerande bud och mindre risk för både under- och överkompensation) samt att störa EU ETS mindre jämfört med en del andra överlappande styrmedel.

På EU-nivå har kommissionen redan föreslagit att CCfD ska användas för de fortsatta och utvidgade klimatinvesteringarna inom ramen för EU:s Innovationsfond, vilket Vattenfall ser positivt på.

Förslag 28. Säkerställ inkludering av slopad fri tilldelning av utsläppsrätter i CBAM och fasa ut fri tilldelning senast 2035

Vattenfall anser att det är viktigt att EU tillämpar ett effektivt skydd för industrier som är utsatta för en påvisbar risk för koldioxidläckage, så länge det finns konkurrenter i tredje land som verkar i en miljö helt utan, eller med minde, klimatrestriktioner. Inom EU finns redan idag ett antal sådana mekanismer, t.ex. fri tilldelning av utsläppsrätter och kompensation för s.k. indirekta kostnader (i vissa medlemsländer). Vad man kan konstatera är att alla dessa system är förknippade med vissa problem (t.ex. försvagad prissignal och nya konkurrenssnedvridningar), vilket även gäller den Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) som EU just nu håller på att införa.

Givet att en CBAM införs på en viss produkt för att skapa likvärdiga konkurrensvillkor där olika producenter betalar samma CO₂-pris oavsett om tillverkningen har skett inom EU eller i tredje land, så är det rimligt att den fria tilldelningen av utsläppsrätter fasas ut. I rapporten föreslås att detta ska ske senast 2035, vilket framstår som tämligen sent med tanke på att CBAM sannolikt kommer att införas i berörda sektorer från 2026/2027.

Förslag 29. Justera nuvarande tilldelningsregler för fri tilldelning av utsläppsrätter

Så länge det tillämpas fri tilldelning av utsläppsrätter inom EU ETS är det viktigt att vara uppmärksam på de direkta och indirekta incitament som det medför, jämte det CO₂-pris som alltid måste vara den huvudsakliga drivkraften. Vattenfall anser att det är särskilt viktigt att reglerna för fri tilldelning av utsläppsrätter utformas på ett sätt som inte i någon mån alls motverkar investeringar i viktiga tekniska genombrott, t.ex. fossilfri stålproduktion. Detta åstadkoms genom att systemet med riktmärken inom EU ETS görs helt oberoende av vilken tillverkningsprocess eller bränsle som används för att framställa en viss produkt. "Ett riktmarke, en produkt" bör vara en vägledande princip. På lång sikt är det för övrigt rimligt att auktionering blir den metod enligt vilken samtliga utsläppsrätter tillförs EU ETS marknaden, eftersom detta skapar renast incitament för utsläppsreduktion inom EU ETS och bäst lever upp till principen om att förorenaren ska betala (polluter pays principle).

Förslag 31: Se över och justera de nationella klimatmålen så att de tydligare anknyter till och bidrar till EU:s klimatpolitik

Tillväxtanalys resonerar att sektorer som omfattas av EU ETS inte ska ingå i det svenska klimatmålet. När nu även transporter och byggnader troligtvis kommer att omfattas av EU ETS 2 skulle detta innebära att det svenska klimatmålet skulle omfatta väldigt få sektorer och utsläpp.

Vattenfall anser att det svenska klimatmålet ska vara ambitiöst, stabilt och långsiktigt för att tydligt leda omställningen i linje med Parisavtalets 1.5 °C-mål. Väl förankrade klimatmål driver innovation och utveckling och underlättar för svenska företag att ligga i framkant när det gäller att bli fossilfria. Det gynnar affärsidéer och teknik som Sverige kan exportera till andra länder, det skapar nya tillväxtregioner och arbetstillfällena. Att minska beroendet av fossila bränslen är även viktigt ur en geopolitisk synvinkel. Omställningen från fossila bränslen innebär kostnader för samhället, men kostnaderna riskerar bli betydligt högre om utsläppen inte minskas enligt de internationella överenskommelserna. Vidare går det inte att utesluta att Sverige i ett senare skede kan behöva skärpa sina klimatambitioner som ett resultat av den uppdatering av EU:s bidrag till Parisavtalet (s.k. Nationally Determined Contribution, NDC) som alla världens länder förväntas göra vart 5:e år med sikte på att snabbare minska utsläppen så att 1.5 °C-målet kan uppnås.

Vattenfall instämmer med Energimyndighetens yttrande i bilaga 6 att förslaget att se över och justera de svenska klimatmålen skulle skapa osäkerhet kring den övergripande inriktningen och ambitionen i svensk klimatpolitik. Det kan i sin tur riskera att inverka negativt på både företags vilja att investera i omställningen samt riskera att reducera lönsamheten i gjorda investeringar.

Vattenfall avstyrker därför förslag 31. Sju av åtta riksdagspartier står bakom klimatmålen. Branschen har länge arbetat för att nå de målen och vi behöver politisk långsiktighet för investeringar och affärsutveckling tillsammans med våra partners.

Värt att notera i sammanhanget är att EU-kommissionen, inom ramen för sitt stora Fit-for-55 lagstiftningsinitiativ, föreslagit att bostadssektorn och vägtransportsektorn fortsatt ska omfattas av EU:s ansvarsfördelningsförordning (Effort Sharing Regulation) trots att ett separat, parallellt EU-utsläppshandelssystem (ETS2) tillskapas för dessa sektorer. Det betyder att Sverige och de övriga medlemsstaterna får bindande klimatmål som landet är skyldigt att se till att de berörda sektorerna uppnår. Förfarandet är dock inte konsekvent i förhållande till relationen mellan EU ETS1 och ESR, vilket talar för att en översyn görs när det finns mer erfarenhet av EU ETS 2.

Förslag 34. Verka för ambitiös EU-lagstiftning om kvotplikt för återvunnet material

Vattenfall tillstyrker förslaget om att Sverige bör driva på frågan om kvotplikt för återvunnet material i EU-förhandlingar kring relevant lagstiftning. En sådan kvotplikt blir mer verkningsfull och skapar enhetliga spelregler för aktörer inom EU, om den införs på EU-nivå jämfört med endast nationell nivå. En kvotplikt för återvunnet material skulle driva på efterfrågan på återvunnet material, vilket är positivt för en mer cirkulär ekonomi.

Förslag 38. Genomför en nationell pilot för att testa det finansiella instrumentet Carbon Contracts for Difference

Om en nationell pilot ska genomföras för att testa det finansiella instrumentet Carbon Contracts for Difference (CCfD) föreslår Vattenfall att detta tillämpas på CCS på avfallsförbränning, dvs infångning och lagring av koldioxid från anläggningar som förbränner både biogent och fossilt avfall. Det bör dock tas i beaktande att CCfD kan behöva utformas på olika sätt beroende på användningsområde, dvs det kan behöva tillämpas olika på avfallsförbränningsanläggningar jämfört med vätgas- eller bio-CCS-anläggningar.

Avsnitt 4.6 Tillståndsprocessers roll för klimatomställningen

Både Klimatutredningens och Miljöprövningsutredningens betänkande innehåller flera bra och enkelt genomförbara förslag som bör tas vidare snarast. Mindre lagstiftningsprodukter är enklare för alla att hantera och därmed är sannolikheten större att de blir verklighet. Att ta de bra förslagen vidare snabbt kommer bidra till att möjliggöra för den snabba förändring som är nödvändig för att ställa om samhället för en fossilfri framtid. Att som alternativ istället invänta och samordna alla pågående utredningsinitiativ riskerar att leda till en situation där det bästa blir det godas fiende. Det tar lång tid att försöka lösa alla problem samtidigt och stora lagstiftningsprodukter riskerar att fastna på vägen, vilket det inte finns tid till.

Klimatutredningens betänkande *Rätt för klimatet* (SOU 2022:21) innehåller flera bra förslag. Vattenfall vill särskilt framhålla tre förslag som underlättar utbyggnad av energisystemet; ny elproduktion och utbyggt elnät vilket är avgörande för att samhällets klimatomställning.

- Klimatanpassad avvägningsregel kan vara till nytta, anser Vattenfall tvärt emot utredningen. Tillståndsmyndigheter behöver kunna ge klimatnyttan större vikt jämfört med den lokala påverkan vid tillståndsprövningar än vad myndigheterna upplever att regelverket ger utrymme för idag. Vattenfall bedömer att en ny avvägningsregel kan underlätta prövningen för de verksamheter som bidrar med klimatnytta. Det är viktigt att lagstiftaren tydligt signalerar klimatfrågans vikt i tillståndsprövningar, vilket också tydliggörs genom att föreslå att klimatfrågan adresseras i miljöbalkens portalparagraf.
- Gällande teknikvalet vid högre spänningar är den viktigaste åtgärden för lagstiftaren nu att införa en presumtion om att luftledning ska vara det på förhand givna teknikvalet för spänningar om 130 kV och uppåt, vilket också står som förslag i utredningen. Enligt förslaget så ska nedgrävd kabel endast utredas i fall då luftledning anses vara tekniskt sämre alternativ eller omöjligt. Detta förslag hoppas vi kommer bidra till att korta tillståndsprocesserna. Sverige är ett avlångt land som till ytan sett är glest befolkat. Stora avstånd ställer krav på elnätets utformning. Luftledning är tveklöst det bästa alternativet för utbyggnad av region- och transmissionsnätet.
- Vattenfall är positiv till förslagen om undantag från vissa förbud gällande strandskydd och biotopskydd vid byggande av elnät. Förslagen kan med fördel införas direkt. Det här är utredningens kanske mest konkreta och enklaste förslag att genomföra som kommer få stor betydelse för nätföretagen utan risker för miljöskyddet, eftersom

miljöskyddsfrågor tas omhand i andra prövningar. Om lagstiftaren på något sätt måste prioritera mellan förslagen så är det Vattenfalls uppfattning att dessa förslag med fördel kan brytas ut och införas direkt. Förslaget skulle medföra konkret och omedelbar lättnad för arbetsbördan i flertalet pågående utbyggnadsprojekt.

Miljöprövningsutredningens betänkande *Om prövning och omprövning – en del av den gröna omställningen* (SOU 2022:33) innehåller flera bra förslag som effektiviserar tillståndsprövningen. Vattenfall vill särskilt framhålla följande förslag:

- Sökande ska kunna styra om en ändring av verksamheten ska hanteras som en ansökan om ändringstillstånd eller som en hel prövning av en befintlig verksamhet. Detta förslag gör processen mer förutsebar och enklare att planera vilket sparar tid och resurser för alla parter. Vattenfall instämmer också i utredningens bedömning att föreslagna författningsändringar är nödvändiga för att komma bort från nuvarande restriktiva praxis vad gäller ändringstillstånd.
- Tidsbegränsade tillstånd ska kunna giltighetsförlängas. Längden på förlängningen bör beslutas i varje enskilt fall utifrån att verksamheten fortfarande kan anses uppfylla kraven i 2 kap. miljöbalken på bl.a. bästa möjliga teknik. Ett exempel är vindkraften, där det av flera anledningar är fördelaktigt att kunna driva verksamheten under hela vindkraftparkens livslängd. Tillstånden till vindkraftsanläggningar är som regel tidsbegränsade och då det i många fall tar upp till tio-femton år (ofta innefattande beslut om förlängd igångsättningstid) från det att tillstånd meddelas till dess att verksamheten tas i drift kan det medföra att giltighetstiden inte motsvarar den tekniska livslängden för de verk som uppförts. Teknikutvecklingen i branschen går mycket snabbt och de verk som faktiskt uppförs är i normala fall mycket modernare än de som fanns på marknaden när tillståndet prövades.
- Det ska bli enklare att ändra villkor. Idag är förutsättningarna är onödigt restriktiva när det gäller att kunna få villkor justerade, vilket medför att många ansökningar avslås och att en hel tillståndsprövning måste initieras för något som egentligen bara skulle kunna hanteras genom en villkorsjustering.
- Regeringens eventuella tillåtighetsprövning ska göras innan första instans avgjort. Det är viktigt för att tillståndsprövningsprocessen ska vara förutsebar.

Med vänlig hälsning

Vattenfall AB

Anja Alemdar
Chef Public & Regulatory Affairs Sweden